

T.C. İNKILAP TARİHİ
VE ATATÜRKÇÜLÜK

8. SINIF

Drift serisi

MANTIK / MÜHAKEME
SÖZEL YETENEK
AKIL YÜRÜTME

Ömer KILIÇ
Selçuk ÇETİN

video
CD-ROM

SON UYGUN
YAYINLARI

Her testin ilk sayfasının üstünde yer alan karekotlar soruların video çözümüne ulaşılmasını sağlamaktadır. Google Play veya Appstore mağazalarından "dijitalim" test uygulamasını indirerek soruların video çözümlerine ve sıralamanıza ulaşabilirsiniz. Öğretmenler "dijitalim" uygulamasıyla testlerin altında yer alan mobil optikleri okutarak tüm öğrencilerinin sonucuna ulaşabilir.

YENİ MÜFREDATA UYGUN

TAM HÜCRELEME SİSTEMİ

AKILLI TAHTAYA UYUMLU

Bilgi Hazinesi

Bu bölümde ilgili kazanımın konu özeti yer almaktadır.

LGS Soruları

Bu bölüm 8. sınıf kitaplarında yer alan işlenen ünitelerle ilgili LGS'de çıkmış soruları içerir.

Uygulama

Yalnızca anlatılan konuyu içeren uygulama, o konuyu kavramanızı sağlayacaktır.

Kavrama Testi

Yalnızca anlatılan konuyu pekiştirmenizi sağlayacaktır.

Analiz Sentez Testi

Kazanımla ilgili mantık/muhakeme gerektiren sorular içerir. Bu testteki soruların zorluk düzeyi kavrama testinden daha yüksektir.

Yazılı Sınavları

Okulda uygulanacak yazılı sınavlar ile aynı konuları kapsayan bu bölüm okuldaki başarınızı artıracaktır.

Fasikül Tarama Testi/Analizi

Fasikülde yer alan tüm üniteleri içermektedir. Konuların tekrar edilip eksikliklerin görülmesini sağlayacaktır.

Ünite Değerlendirme Testi/Analizi

Her ünitenin sonunda yer alan ünite değerlendirme testleri, tüm ünitedeki kazanımları görmenizi sağlayacak ve eksikliklerinizi belirlemeniz için yol gösterecektir.

PISA TIMSS

Bu sayfalarda PISA ve TIMSS sınavlarında çıkan sorulara benzer sorular yer almaktadır.

Kazanım Değerlendirme Sınavı

Fasikülün bitirdiği tarihe kadar işlenen konulardan oluşan bir deneme sınavıdır.

8

BİLGİ HAZİNE
SAYISI

19

UYGULAMA
SAYISI

261

SORU SAYISI

1

YAZILI SINAV
SAYISI

Copyright ©

Bu kitabın her hakkı yayınevine aittir.

Hangi amaçla olursa olsun,
bu kitabın tamamının ya da bir kısmının,
kitabı yayınlayan yayınevinin önceden
izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi
ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması,
yayınlanması ve depolanması yasaktır.

040719 – B2

ISBN: 978-605-7585-12-7

Genel Yayın Yönetmeni
Selim AKGÜL

Yazarlar
Ümit KILIÇ / Selçuk ÇETİN

Editör
Semra AKGÜL

Dizgi
Son Viraj Dizgi Birimi

Basım Yeri

ÖN SÖZ

Sevgili Öğrenciler,

Son Viraj Yayınları olarak hedefi yüksek olan öğrencilere rehber olmak ve onların başarı seviyesini yükseltmek için yola çıktık. Değişen sınav sistemiyle birlikte ortaya çıkan yeni nesil sorularla kitaplarımızı oluşturarak sizleri bu sınavlara en iyi şekilde hazırlamayı istiyoruz.

Kitaplarımızı hazırlarken Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından yayımlanan öğretim programlarındaki kazanımları esas alıyoruz. Soruları bu kazanımlar çerçevesinde hazırlıyor, tüm kazanımlara kitaplarımızda yer veriyoruz. Bunu yaparken kazanım dışına asla çıkmıyoruz. Testleri mantık, muhakeme, analiz, sentez gerektiren sorularla oluşturuyoruz. Yeni nesil olarak adlandırılan bu tip sorularla öğrencilerimizin analitik düşünerek bilgilerini günlük hayata aktarabilmelerini amaçlıyoruz.

Bloom taksonomisine uygun olarak “tam öğrenme” modeliyle hazırladığımız özet konu anlatım, uygulama, kavrama, analiz-sentez, ünite değerlendirme testi ve analiziyle oluşturduğumuz “Drift Serisi” öğrencilerimizi bilgi düzeyinden sentez düzeyine çıkarıyor. Kolaydan zora şeklinde hazırlanan bu testler sayesinde başarı basamaklarını kolaylıkla aşacağınızı düşünüyoruz.

Ünite değerlendirme testleri şeklinde hazırladığımız “OFF-ROAD Serisi” ile son tekrarı da yaparak öğrencilerimizi hedeflerine bir adım daha yaklaştırıyoruz. Deneme sınavlarıyla da sizleri sınav seviyesinden daha üst seviyelere taşıyarak sınavlarda karşılaşacağınız hiçbir soru karşısında zorlanmadan başarılı sonuçlar elde edeceğinizi düşünüyoruz.

Son Viraj Yayınları ile çıktığınız bu yolculukta hedefinize ulaşmanızı diliyor, size bu yolda rehberlik yapmaktan onur duyuyoruz.

Selim AKGÜL

Genel Yayın Yönetmeni

İçindekiler

1. ÜNİTE

BİR KAHRAMAN DOĞUYOR

Uyanan Avrupa ve Sarsılan Osmanlı	7
Mavi Gözlü Çocuk: Mustafa.....	15
Buhranlar Büyük Kahramanlar Doğurur	15
Adım Adım Liderliğe	15
1. Ünite Değerlendirme Testi.....	23
1. Ünite Değerlendirme Testi Analizi	27

2. ÜNİTE

MİLLİ UYANIŞ: BAĞIMSIZLIK YOLUNDA ATILAN ADIMLAR

I. Dünya Savaşı'na Yol Açan Gelişmeler.....	31
Osmanlı Devleti'nin Son Savaşı: I. Dünya Savaşı.....	31
İşgal Yıllarında Anadolu.....	39
Cemiyetler ve Kuvâ-yı Millîye	45
İstiklal Yolculuğu.....	51
I. Dönem I. Yazılı	61
Bir Milletın Yemini: Misakımillî	63
Egemenlik Milletindir.....	63
Büyük Millet Meclisine Karşı Çıkarılan Ayaklanmalar.....	69
Geçersiz Bir Antlaşma: Sevr Antlaşması.....	69
2. Ünite Değerlendirme Testi.....	75
2. Ünite Değerlendirme Testi Analizi	79
1. Fasikül Tarama Testi.....	81
1. Fasikül Tarama Testi Analizi	85
1. Deneme	87
Çıkmış Sorular.....	91
Cevap Anahtarı	95

1. ÜNİTE

Bir Kahraman Doğuyor

Uyanan Avrupa ve Sarsılan Osmanlı

Mavi Gözlü Çocuk: Mustafa

Buhranlar Büyük Kahramanlar Doğurur

Adım Adım Liderliğe

Ünite Değerlendirme Testi

Ünite Değerlendirme Testi Analizi

KAZANIMLAR

8.1.1. Avrupa'daki gelişmelerin yansımaları bağlamında Osmanlı Devleti'nin yirminci yüzyılın başlarındaki siyasi ve sosyal durumunu kavrar.

8.1.2. Mustafa Kemal'in çocukluk ve öğrenim hayatından hareketle onun kişilik özelliklerinin oluşumu hakkında çıkarımlarda bulunur.

8.1.3. Gençlik döneminde Mustafa Kemal'in fikir hayatını etkileyen önemli kişileri ve olayları kavrar.

8.1.4. Mustafa Kemal'in askerlik hayatı ile ilgili olayları ve olguları onun kişilik özellikleri ile ilişkilendirir.

Bilgi Hazinesi

- Avrupa'da düşünce alanında en köklü değişimlerin yaşandığı dönem 18. yüzyıldır. Aydınlanma, 18. yüzyılda Avrupa'da ortaya çıkan ve her konuda akla öncelik tanıyan düşünce sistemine denir. Aydınlanma çağında aklın kullanılması ile doğru bilgiye ulaşılabilmesi fikri temel alınmıştır. Bu dönemde Newton, Kopernik, Galileo, Descartes gibi bilim insanları ortaya çıkmıştır.
- Fransız İhtilali Fransa'da mutlak monarşinin yıkılarak yerine cumhuriyetin kurulmasıdır. 1789 yılında gerçekleşen Fransız İhtilali'yle eşitlik, özgürlük, adalet, milliyetçilik gibi fikir akımları yayılmıştır. Milliyetçilik ilkesi hızlı bir şekilde yayılarak çok uluslu devletlerin yıkılmasında etkili olmuştur.
- Sanayi İnkılabı, buhar gibi yeni güç kaynaklarının kullanımı ve makineleşme sayesinde üretim yapısında ve ekonomide meydana gelen değişimdir. İlk olarak 18. yüzyılda İngiltere'de başlamıştır. Daha sonra diğer Avrupa ülkelerine ve dünyaya yayılmıştır.

Sanayi İnkılabı'nın Sonuçları

- Büyük fabrikalar kuruldu ve üretimde büyük bir artış meydana geldi.
- Yeni buluşlara ve teknik ilerlemeye önem verildi.
- Modern işçi sınıfı doğdu ve işçi haklarını koruyan sendikalar ortaya çıktı.
- Köyden kente göç hızlandı.
- Ham madde ve pazar ihtiyacı arttı.
- Büyük sermayeli şirketler ve bankalar kuruldu.
- Dünya genelinde sömürgecilik yaygınlaştı.
- İnsanların refah seviyesi yükseldi.

- Tanzimat Fermanı, Türk tarihinde demokratikleşmenin ilk somut adımıdır. Sultan Abdülmecit Dönemi'nde Gülhane Parkı'nda okunmuştur. Islahat Fermanı, Müslümanlarla Hristiyanlar arasındaki eşitsizlikleri ortadan kaldırmak amacıyla ilan edilmiştir. Islahat Fermanı ile azınlıklara geniş haklar verilmiştir. Türk tarihinin ilk anayasası olan Kanun-i Esasi hazırlanarak 1876 tarihinde I. Meşrutiyet ilan edilmiştir. Kanun-i Esasi halka özgürlük sunarken "Egemenlik kayıtsız şartsız Osmanlı ailesindedir." ifadesi eklenmiştir. Yaklaşık bir yıl sonra meşrutiyet rejimi kaldırılmıştır. İttihat ve Terakki Örgütü'nün baskıları sonucunda 1908 yılında II. Abdülhamit ikinci kez meşrutiyeti ilan etmiştir. Osmanlı Devleti 20.yy. başlarında hem milliyetçilik akımının etkisiyle ayaklanan milletlerle uğraşmış hem de Avrupalı devletlerin iç işlerine karışmalarına engel olmaya çalışmıştır.
- Osmanlı Devleti çok uluslu bir yapıya sahipti. Mustafa Kemal'in çocukluk döneminde milliyetçilik akımının etkisiyle birçok isyan çıkmış ve milletler bağımsızlıklarına ulaşmaya başlamışlardı. Osmanlı Devleti'nde bu dağılmayı durdurmak için bazı fikir akımları ön plana çıkmıştır.
- Ülkede yaşayan herkesin din farkı gözetilmeden eşit tutulmasını savunan Osmanlılık, bütün Müslümanların halifenin egemenliği altında toplanmasını savunan İslamcılık, Osmanlı'nın kurtuluşunun tek yolunun batıya ayak uydurmak olduğunu savunan Batıcılık, bütün Türkleri tek bir çatı altında toplamayı isteyen Türkçülük akımları ortaya çıkmıştır.
- Mustafa Kemal'in kişiliğinin oluşmasında çocukluk yıllarında yaşadıkları, okul hayatı, öğretmenleri, okuduğu kitaplar ve yazarlar etkili olmuştur. Ayrıca Mustafa Kemal ülke dışına gittiği görevlerde de gördüklerinden etkilenmiştir.

A. Aşağıda verilen ifadelerden doğru olanlar için "D" kutucuğuna "✓", yanlış olanlar için "Y" kutucuğuna "X" işareti koyunuz.

	D	Y
1. Aydınlanma Çağı'yla birlikte bilim ve sanatta gelişmeler yaşanmıştır.		
2. Fransız İhtilali çok uluslu devletleri olumsuz etkilemiştir.		
3. Sanayi İnkılabı, dünyada sömürgeciliği sonlandırmıştır.		
4. Türk tarihinde ilk demokratikleşme hareketi I. Meşrutiyet'tir.		
5. Tanzimat Fermanı ile azınlıklara verilen ayrıcalıklar kaldırılmıştır.		
6. Osmanlı Devleti 20. yüzyıl başlarında toprak kayıpları yaşamıştır.		
7. Osmanlı aydınları dağılmayı önlemek için fikir akımları ortaya koymuşlardır.		
8. Batıcılık fikri Osmanlıyı dağılmaktan kurtarmıştır.		

B. Aşağıda verilen cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun şekilde tamamlayınız.

milliyetçilik

İngiltere'de

Kanun-i
Esasi

Osmancılık

akıl

çok uluslu

Islahat
Fermanı

1. Aydınlanma Çağı'nda doğru bilgiye ulaşmak için ..... ön plana çıkmıştır.
2. Çok uluslu devletler Fransız İhtilali'nin getirdiği ..... akımından etkilenmişlerdir.
3. Sanayi İnkılabı ilk olarak ..... başlamıştır.
4. Osmanlı Devleti azınlıklara ..... ile geniş haklar vermiştir.
5. .... hazırlanarak 1876 yılında I. Meşrutiyet ilan edildi.
6. Osmanlının ..... yapısı milliyetçilik akımından etkilenmesine sebep olmuştur.
7. .... ülkede yaşayan herkesin din farkı gözetmeden eşit tutulmasını savunan fikir akımıdır.

1 ve 2. soruları metne göre yanıtlayınız.

Aydınlanma Çağı, kuralcı kilise sistemini yıkmış, akıl ve bilimi getirmiştir. Bu çağın etkisi ile bilim çok ilerlemiş ve Avrupa, Osmanlı'nın önüne geçmiştir. Bilimin gelişmesi ile sanayileşme gerçekleşmiş, sömürgecilik başlamıştır. Birçok alanda yenilik yapılmış, Osmanlı, bu durumun gerisinde kalmıştır. Osmanlıdaki el tezgahları ve küçük dükkanlar Avrupa fabrikalarına karşı mücadele edemeyip kapanmaya başlamıştır. Osmanlıda işsizlik artmış, ticarete sıkıntılar yaşanmış ve Osmanlı dışa bağımlı duruma gelmiştir. 19.yy.'dan sonra Avrupa malları Osmanlı ülkesinde yaygınlaşmaya başlamıştır.

1. Verilen bilgilere göre bilimin ilerlemesi aşağıdakilerden hangisine bağlanmıştır?

- A) Sanayileşmeye B) Akılcılığa C) Ticarete D) Sömürgeciliğe

2. Verilen bilgilerde Osmanlı Devleti'nin Avrupa devletlerinden geride kalması aşağıdakilerden hangisiyle açıklanmıştır?

- A) Bilime önem vermesiyle B) Ticari ilişkileri sıkı tutmasıyla
C) Avrupa'daki yeniliklere ayak uyduramamasıyla D) Sömürgeci faaliyetlerde bulunmasıyla

3. Osmanlı Devleti, sınırları içinde yaşayanları hangi din ve soydan olursa olsun kaynaştırarak bir "Osmanlı Milleti" oluşturmayı amaçlamıştır. Milliyetçiliğe dayalı hareketleri durdurup devletin bütünlüğünü sağlamayı düşünmüştür. Bu akıma göre Türk, Ermeni, Yahudi, Arnavut, Arap, Bulgar her topluluk Osmanlı Devleti'nin bir parçası olarak devletin yücelmesi için çalışacaktır.

Parçada Osmanlı Devleti'ni dağılmaktan kurtarmak için ortaya atılan fikir akımlarından hangisi hakkında bilgi verilmektedir?

- A) İslamcılık B) Türkçülük
C) Osmanlıcılık D) Batıcılık

4. Balkanlarda ortaya çıkan ayrılıkçı fikirler, Osmanlı aydınları arasında yeni anlayışlara neden oldu. Fransız İhtilali'nin etkilerini gören bu kişiler Batıcılık, Osmanlıcılık, İslamcılık ve Türkçülük gibi fikir akımlarına yöneldiler. Bu akımların ortak amacı, devleti içinde bulunduğu kötü durumdan kurtarmaktı.

Parçadaki bilgilere bakılarak;

- I. Osmanlı Devleti Avrupa'daki gelişmelerden olumsuz etkilenmiştir.
II. Osmanlı aydınları ülkeyi kurtarmak amacıyla çareler aramışlardır.
III. Osmanlı Devleti Fransız İhtilali'nin etkilerini bertaraf etmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I. B) I ve II.
C) II ve III. D) I, II ve III.

İPUCU

» 19. yy'dan sonra Avrupa'da meydana gelen birçok gelişme Osmanlı Devleti'ni askerî, siyasi, sosyal ve hukuk gibi birçok alanda etkilemiştir.

5. Osmanlı Devleti'nde dağılma hâlindeki toplulukları birtakım yeniliklerle bir arada tutmak için "Tanzimat Fermanı" ilan edildi (3 Kasım 1839). Bütün ülke halkı için ilan edilen bu ferman; eşit haklar, mal ve can güvenliği sağlama amacına yönelikti. Fermanda, daha iyi bir yönetim için yeni yasaların çıkarılacağı, vergi ve askerlik işlerinin düzene konacağı, yargılamanın yasalara uygun, açık ve adil olacağı belirtiliyordu.

Buna göre Tanzimat Fermanı'yla halka;

- I. ekonomik,
II. askerî,
III. hukuk

alanlarından hangilerinde yenilikler yapıldığı söylenebilir?

- A) Yalnız I. B) I ve II.
C) II ve III. D) I, II ve III.

6. Mustafa Kemal, Selânik'te İttihat ve Terakki Cemiyetine üye olmuş ancak meşrutiyetin getirdiği yenilikleri yeterli bulmadığı ve ordunun siyasete karışmasını uygun görmediği için bu cemiyetten istifa etmiştir.

Buna göre Mustafa Kemal'le ilgili olarak;

- I. demokrasinin tam olarak gerçekleşmesini istediği,
II. askerlik ve siyaseti birbirinden ayrı tuttuğu,
III. İttihat ve Terakki Cemiyetinin kurucusu olduğu

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I. B) Yalnız III.
C) I ve II. D) II ve III.

7. Sanayi İnkılabı, İngiltere'de başlayıp diğer Avrupa devletlerine yayıldıktan sonra bu ülkelerin ham madde ve pazar ihtiyacı arttı. Bu durum savunmasız ve güçsüz devletlerin sömürülmesiyle sonuçlandı. Kurulan fabrikalarda ucuz üretim gerçekleştirebilmek için güçlü devletler sömürgecilik yarışına giriştiler. Bu yarıştan Osmanlı Devleti de nasibini almış ve devletin Trablusgarp toprakları İtalya tarafından işgal edilmiştir.

Parçadaki bilgilere bakılarak aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Sanayi İnkılabı sonrasında ülkeler ürettikleri malları satabilecekleri yerler aramışlardır.
B) Güçsüz devletler güçlü devletlerin sömürüsüne maruz kalmışlardır.
C) Sanayi İnkılabının etkileri Osmanlı Devleti'nin topraklarına da sıçramıştır.
D) Osmanlı Devleti sömürülen devletlere yardımcı olmaya çalışmıştır.

8. Osmanlı Devleti farklı uluslardan oluşan bir yapıya sahipti. Bu nedenle konuşulan dil, inançlar, gelenekler ve görenekler de farklıydı. Fransız İhtilali'nin yaydığı milliyetçilik düşüncesi azınlıkları etkilemiş, sömürgeci devletlerin de kışkırtmalarıyla ülkede azınlık ayaklanmaları çıkmıştı.

Bu bilgilere göre aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Osmanlı Devleti çok uluslu bir yapıya sahiptir.
B) Azınlıklar, bağımsızlık düşüncesiyle hareket etmişlerdir.
C) Avrupalı devletler, Osmanlı'nın iç işlerine karışmışlardır.
D) Fransız İhtilali, Osmanlı Devleti'ni olumlu etkilemiştir.

İPUCU

» Avrupa'da 17 ve 18. yy'da başlayan Aydınlanma çağı beraberinde sanayi inkılabını getirmiştir.

» Ham madde ve pazar arayışı ile Avrupalı devletler arasında sömürgecilik yarışı ortaya çıkmıştır.

9. 20. yy başlarında Osmanlı Devleti mutlak yönetimi bırakarak meşruti yönetime geçmiştir. Padişahın yanında İttihat ve Terakki Fırkası da yönetimde söz sahibi olmaya başlamıştır. Bu dönemde Osmanlı Devleti, Avrupalı devletlerin iç işlerine karışmalarını engellemeye çalışmıştır.

Verilen bilgilere bakılarak 20. yüzyılda Osmanlı Devleti ile ilgili,

- I. Yönetim değişikliği yaşamıştır.
II. Avrupalı devletlerin emelleriyle mücadele etmiştir.
III. Egemenlik haklarını korumaya çalışmıştır.

Yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I. B) I ve II.
C) II ve III. D) I, II ve III.

10. Sanayi Devrimi ve Fransız İhtilali'nin etkilerini 19. yüzyıldan itibaren yoğun bir şekilde hissedenden Osmanlı Devleti, hemen her alanda sorunlar yaşamaktaydı. Avrupalı Devletler tarafından desteklenen azınlık isyanları başarıya ulaşmış, bunun sonucunda önemli toprak kayıpları yaşanmıştı. Osmanlı aydınları dağılmayı engellemek için Osmanlıcılık, İslamcılık, Türkçülük ve Batıcılık gibi düşünce akımlarını ileri sürdüler.

Parçada anlatılan duruma bakılarak Osmanlı Devleti'nin durumuyla ilgili;

- I. Sınır daralmaları yaşamıştır.
II. Dağılmayı önleyici önlemler alma çabası içerisinde olmuştur.
III. Yayılmacı siyasetlerine devam etmiştir.

Yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I. B) I ve II.
C) II ve III. D) I, II ve III.

İPUCU

» Osmanlı Devleti'nin etnik çeşitliliği, Fransız İhtilali'nin bünyesindeki milliyetçilik, eşitlik, özgürlük, adalet gibi kavramlardan çok etkilenmiştir.

1. – Osmanlı Devleti Fransız İhtilali'yle ayaklanan azınlıklara Tanzimat Fermanı'yla haklar vererek imparatorluğun dağılmasını önlemeye çalıştı.
- 1876 yılında Balkan uluslarının isyanlarını önleyerek Osmanlı Devleti'nin dağılmasını önlemek amacıyla Meşrutiyet ilan edildi.
- Osmanlı Devleti son zamanlarında dağılmayı önlemek için Osmanlıcılık, İslamcılık, Batıcılık, Türkçülük gibi fikir akımları ortaya koydu.

Yukarıdaki bilgilere bakılarak;

- I. Osmanlı Devleti, milliyetçilik akımının etkilerine maruz kalmıştır.
- II. Osmanlı Devleti, dağılmayı önleyici tedbirler almaya çalışmıştır.
- III. Osmanlı'da ortaya atılan fikir akımları sonuç vermiştir.

Yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I.   B) I ve II.
C) II ve III.   D) I, II ve III.

2. Yeni buluşların üretime uygulanması ile üretimde insan ve hayvan gücünün yerini makineler almaya başladı. Makineleşme ilk olarak İngiltere'de dokümacılık alanında uygulandı. 1784'te James Watt'ın buluşuyla buhar gücünün bütün makinelere uygulanabilir olması yeni bir dönemin başlangıcı oldu. Makineleşme ve diğer teknik gelişmeler, 18. yüzyıl sonlarına gelindiğinde İngiltere'ye diğer ülkeler karşısında büyük bir üstünlük kazandırdı. Sanayisini yeni tekniklerle güçlendirip çağa uygun hâle getiremeyen ve Avrupa ile rekabet edemeyen Osmanlı Devleti'nde yerli sanayi gelişemedi. Osmanlı Devleti kalabalık nüfusu, yer altı ve yer üstü kaynaklarıyla Avrupalı devletler için iyi bir ham madde ve pazar kaynağı olarak görüldü.

Parçadaki bilgilere bakılarak Osmanlı Devleti'yle ilgili;

- I. Dünyadaki gelişmelere ayak uyduramamıştır.
- II. Avrupa'daki gelişmeler sonrasında ekonomik rekabet gücü zayıflamıştır.
- III. Makineleşmenin olumsuz etkilerini yaşamıştır.

Yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I.   B) I ve II.
C) II ve III.   D) I, II ve III.

3. Osmanlı Devleti kuruluşundan itibaren güçlü orduya, yargıda eşitliğe ve toplumsal hoşgörüyü dayalı bir yönetim benimsemiştir. Dil, din, ırk ve gelenek bakımından birbirinden çok farklı toplulukları içine alan çok geniş sınırlara ulaşmış, dünyanın en güçlü devletlerinden biri olmuştur. Osmanlı Devleti; siyasi, sosyal, ekonomik ve askerî örgütlenmelerinde başlayan bozulmalar nedeni ile bu düzenini sürdürmedi. Avrupa'da yaşanan gelişmelerin de etkisiyle 17. yüzyılın sonuna doğru büyük bir durgunluk ve gerileme sürecine girdi. Osmanlı yöneticileri, devleti eskiden olduğu gibi güçlü bir hâle döndürmek için çeşitli ıslahatlara giriştiler. Bu ıslahatlarda genellikle Batıdaki gelişmeler örnek alındı.

Parçadaki bilgilere bakılarak Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu durumlarla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Çok uluslu bir nüfus yapısına sahip olmuştur.
B) Avrupa'daki gelişmeler ülke içinde farklı alanlarda gerilemelere neden olmuştur.
C) Ülkeyi dağılmaktan kurtarmak amacıyla farklı fikir akımları benimsenmiştir.
D) Devlet adamları ülkeyi eski güçlü hâline getirme çabası içerisinde olmuşlardır.

4. Fransız İhtilali ile dünyaya milliyetçilik akımı yayılmıştır. Bu akımdan Osmanlı Devleti de etkilenmiştir. Çünkü milliyetçilik akımı her milletin kendi ulusunu kurması gerektiğini söylüyordu. Bu akımı duyan Osmanlı topraklarındaki gayrimüslimler kendi devletlerini kurmak için isyan başlattılar.

Buna göre Osmanlı Devleti'nin Fransız İhtilali'nden etkilenmiş olması aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Çok uluslu yapıya sahip olmasıyla
B) Ekonomik sıkıntılar yaşıyor olmasıyla
C) Askerî gücünün zayıf olmasıyla
D) Yöneticilerin devlet işleriyle ilgilenmemesiyle

5. Osmanlı Devleti, nakit para ihtiyacını karşılamak için 18. yüzyılda iç borçlanma, 19. yüzyılda ise dış borçlanma yoluna gitti. Ancak alınan bu borçlar, üretime yönelik kalkınma girişimleri yerine daha çok savaşları finanse etmek ve ayaklanmaları bastırmak için kullanıldı. Bu durum Osmanlı'nın 20.yy.'a büyük ekonomik sıkıntılar içerisinde girmesine neden oldu.

Verilen bilgilere bakılarak 20.yy.'da Osmanlı Devleti'nin durumuyla ilgili;

- I. Ticari hayatta ihracat artışları olmuştur.
II. Önceki yüzyıllardan kalan sıkıntıların etkileri görülmüştür.

III. Uluslararası siyasi ilişkileri gelişmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I. B) Yalnız II.
C) II ve III. D) I, II ve III.

6. 1789 Fransız İhtilali'nin ortaya çıkardığı milliyetçilik fikir akımına dayanan devlet modeli 19. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti'nde hızla etkisini göstermeye başladı. Osmanlı toprakları üzerinde siyasi, ekonomik emelleri olan devletlerin etnik unsurları bu doğrultuda kısırtması milliyetçi ve bağımsızlık amaçlı isyanları artırdı. Osmanlı yöneticileri ve aydınları tarafından dağılmayı önlemek için birçok fikir ortaya atıldı.

Verilen bilgilere bakılarak Osmanlı Devleti'yle ilgili;

- I. Dış güçler Osmanlı'nın iç işlerine müdahale etmişlerdir.
II. Farklı devletler Osmanlı'yı kendi içinde karıştırmak istemiştir.
III. Osmanlı Devleti isyanlara karşı çözüm arayışı içinde olmuştur.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I. B) I ve II.
C) II ve III. D) I, II ve III.

İPUCU

» Osmanlı Devleti Avrupa'nın açık pazarı hâline gelmesi ve borçlarını ödeyememesi sonucunda siyasi ve ekonomik bağımsızlığı zarar görmüştür.

7. 20. yüzyılın başlarında toplantı yapma, dernek ve parti kurma gibi siyasi hakların kabul edilmesi ve basın üzerindeki sansürün kalkmasıyla beraber kültürel hayat canlandı, yeni gazete ve dergiler basıldı. Kadın yazarlar ve kadın aydınlar, kurdukları dernek ve çıkarttıkları dergilerle kadın hakları konusunda çalışmalar başlatmışlardır.

Bu bilgilere göre kültürel hayatın canlanmasının nedeni olarak aşağıdakilerden hangisi gösterilmiştir?

- A) İnsanların yaptığı faaliyetler üzerindeki baskının ortadan kalkması
B) Sınırların daralması
C) Ekonomik hayatın gelişmiş olması
D) Dışa bağımlılığın artması

8. Türkçülük akımını savunanlar; devletin ancak dini, dili, soyu ve ülküsü bir olan bir toplumla ayakta kalabileceğini ileri sürmüşlerdir. Osmanlı yönetimi altında yaşayan Türklere millî bilinç kazandırılmalıdır, görüşü etkilidir. İttihat ve Terakki Partisi tarafından iç politikada uygulanmıştır. Önemli savunucuları Ziya Gökalp, Mehmet Emin Yurdakul ve Ömer Seyfettin'dir.

Verilen bilgilere bakılarak Türkçülük akımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Ulusal özellik taşımaktadır.
B) Dışa bağımlılığı savunmaktadır.
C) Yabancılaşmayı desteklemektedir.
D) Yönetimsel değişiklikleri hedeflemektedir.

İPUCU

» Avrupa'daki gelişmeler Osmanlıda Tanzimat ve Islahat Fermanı, Meşrutiyet'in ilanı gibi demokratikleşme hareketlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

1. XIX. yüzyıl Osmanlı Devleti açısından birçok değişimin yaşandığı bir yüzyıldır. Siyasi sınırlar, yönetim anlayışı, demografik yapı, kültürel hayat, teknolojik gelişmeler değişimin yaşandığı belli başlı alanlardır. XIX. yüzyılda başlayan bu değişimin etkisi XX. yüzyılın ilk yıllarında da görülmektedir. Bu etkiler sonucunda yaşanan olaylar devletin kaderini de belirlemiştir. Mutlakiyet yönetiminden meşrutiyete geçilmiş ve padişahın yanında İttihat ve Terakki Fırkası da yönetimde söz sahibi olmaya başlamıştır. Milliyetçilik akımının etkisiyle ayaklanan milletlerle uğraşan yöneticiler, bir yandan da Avrupalı Devletlerin iç işlerine karışmalarını engellemeye çalışıyordu. Ancak uygulanan politikalar sorunlara çözüm bulamıyordu.

Parçadaki bilgilere göre Osmanlı Devleti'nin durumuyla ilgili;

- I. Fransız İhtilali'nin etkileri ülkede olumsuz bir durum oluşturmuştur.
- II. Yönetimsel anlamda değişikliğe gidilmiştir.
- III. İç meselelerin yanında dış etkenlerde devleti zor durumda bırakmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I.   B) I ve II.
C) II ve III.   D) I, II ve III.

2. Osmanlı Devleti'nde iç karışıklıkların olduğu, savaşların devam ettiği 20.yy başlarında sosyal yaşamda değişiyordu. Kaybedilen topraklardan gelenler ve köyden kente göç edenlerle beraber şehirli nüfusu artıyordu. Nüfus artışı ile beraber teknoloji de şehirleri ve yaşamı değiştiriyordu. Elektrik, otomobil, tramvay, telefon ve telgraf kullanılmaya başlanıyordu. Basın yayın organlarının sayısı çoğalıyordu. Eğitim alanında Avrupa örnek alınarak kız öğrencilerin de eğitim alabildikleri yeni eğitim kurumları açılıyordu. Eğitimin yanında güzel sanatlar, mimari, resim, müzik gibi alanlarda da Avrupa etkisi görülüyordu.

Verilen bilgilere göre Osmanlı Devleti'nin durumuyla ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Devlet sınırlarında daralmalar yaşamıştır.
B) Toplumsal ve kültürel alanlarda Batı'nın etkileri görülmektedir.
C) Resim, müzik, mimari gibi alanlarda Avrupa kültürünü etkilemiştir.
D) Ülke içinde problemler yaşanmaktadır.

3. Sarıkamış Harekâtı'nın başarısız olmasının bir nedeni de bölgedeki Ermenilerin bir kısmının Ruslarla iş birliği yapmasıdır. Ermeniler, on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında bazı isteklerde bulunmaya başlamışlardı. Ermenilerin bu isteklerinin nedeni, Fransız İhtilali sonucu ortaya çıkan milliyetçilik akımı ve Osmanlı Devleti'ni paylaşmak isteyen devletlerin uyguladıkları politikalarıdır. Önce Rusya'nın daha sonra da İngiltere'nin teşvik ve desteği ile Ermeniler teşkilatlanmaya başladı. Rusya, Doğu Anadolu'dan Akdeniz kıyılarına uzanan bir Ermeni Devleti kurdu bu devlet üzerinden Akdeniz'e inmek ve güç sahibi olmak istiyordu. İngiltere ise Rusya'yı engellemek amacıyla Ermenileri kendi çıkarları doğrultusunda kullanmayı hedeflemişti. Bu durum, Ermenilerin Doğu Anadolu başta olmak üzere, ülkenin pek çok yerinde çete eylemleri başlatmasına ve Ermeni sorununun ortaya çıkmasına neden oldu.

Parçadaki bilgilere bakılarak;

- I. İngilizler ve Ruslar kendi çıkarlarına yönelik Ermenileri kullanmayı hedeflemekteydiler.
- II. Ermenilerin kışkırtılmaları Osmanlı topraklarında karışıklıkların çıkmasına neden olmuştur.
- III. Rusya ve İngiltere amaçlarına ulaşmak için ortak hareket etmişlerdir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I.   B) I ve II.
C) II ve III.   D) I, II ve III.

4. İttihat ve Terakki Cemiyetinin çatısı altında örgütlenen Osmanlı aydınlarının çalışmaları sonunda 1908'de II. Meşrutiyet ilan edildi. 1908'de Bulgaristan'ın bağımsız olması, Bosna Hersek ve Girit'in kaybedilmesi meşrutiyet yönetimine duyulan tepkiyi artırarak eski rejim yanlılarının 31 Mart İsyanı'nı çıkarmalarına yol açtı. İsyanın bastırılmasından sonra anayasa değiştirilerek daha demokratik hâle getirildi. Padişahın yetkileri sınırlandırılarak meclisin yetkileri artırıldı, siyasi partiler kuruldu, basın üzerindeki sansür kalktı.

Buna göre 31 Mart İsyanı'nın bastırılmasından sonra Osmanlı Devleti'nde aşağıdaki değişikliklerden hangisinin yaşandığı söylenemez?

- A) Devlet toprak kayıpları yaşadı.
B) Yönetimde halkın iradesi ön plana çıktı.
C) Özgür düşünce ortamı gelişti.
D) Ülke içinde demokrasiyi geliştirici yapılanmalar arttı.

5. 19. yüzyılda azınlıkların Osmanlı Devleti'nin denetimi dışında faaliyet gösteren okul sayılarında hızlı bir artış yaşandı. Ayrıca Batılı devletler de kültürlerini yaymak ve siyasi etkilerini arttırmak için Osmanlı topraklarında okullar açmaya başladılar. Bu okullarda, verilen eğitim ve çalışan görevliler, azınlık ayaklanmalarının çıkmasında etkili oldu.

Parçadaki bilgilere bakılarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Avrupalı Devletler iç işlerimize karışabilmek amacıyla eğitimi araç olarak kullanmışlardır.
B) Osmanlı Devleti eğitimi geliştirebilmek amacıyla Avrupa'yı örnek almıştır.
C) Yabancı okullar ülkenin birliği ve dirliğini diri tutmak için mücadele vermişlerdir.
D) Azınlık ayaklanmalarının çıkmasında Osmanlı Devleti'nin yaşadığı toprak kayıpları etkili olmuştur.

6. Büyük devletlerin kışkırtmalarıyla Bulgaristan, Sırbistan, Yunanistan ve Karadağ birleşerek 12 Ekim 1912'de Osmanlı Devleti'ne savaş ilan ettiler. I. Balkan Savaşı'nda başarısız olan Osmanlı Devleti; Batı Trakya, Makedonya, Arnavutluk, Ege Adaları gibi önemli yerleri kaybederken Midye-Enez hattının doğusuna çekildi. Balkan Savaşlarının sonunda yaşanan toprak kayıpları nedeniyle Osmanlılık düşünce akımı etkisini yitirdi. Yenilgiden hükümeti sorumlu tutan İttihat ve Terakki Partisi, 23 Ocak 1913'te Bab-ı Alî Baskını ile yönetime el koydu. Osmanlı topraklarını paylaşma konusunda anlaşamayan Balkan devletleri arasında II. Balkan Savaşı başladı. Bu gelişme üzerine Osmanlı Devleti, Bulgaristan'ın savaş hâlinde olmasından yararlanarak Kırklareli ve Edirne'yi geri aldı.

Parçadaki bilgilere bakılarak;

- I. Osmanlı Devleti kaybettiği saygınlığını II. Balkan Savaşı'ndan sonra biraz olsun yeniden kazandı.
II. I. Balkan Savaşı, Osmanlı Devleti'ne önemli toprak kayıpları yaşattı.
III. I. Balkan Savaşı'nın faturası Osmanlı Devleti'nin idarecilerine kesildi.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I. B) I ve II.
C) II ve III. D) I, II ve III.

İPUCU

» 20. yy'da Avrupalı devletlerin kışkırtması, Fransız İhtilali'nin etkisi, Sanayi İnkılabı gibi faktörler azınlık isyanlarının başlamasında etkili olmuştur.

» Osmanlı Devleti de dağılmayı önlemek amacıyla fikir akımlarını ortaya çıkarmıştır.

7. Sanayileşme alanında geri kalan Osmanlı Devleti'nde ekonomi, tarıma dayalıydı ve bu alanda da makineleşme gerçekleşmemişti. Uzun savaş dönemi ve insan kayıpları, tarım alanında çalışan 18-35 yaş arası erkek nüfusun azalmasına neden oldu. Kapitülasyonlar nedeniyle de yerli üretici ve tüccarlar, Batı karşısında rekabet gücünü kaybetmişti.

Buna göre verilen bilgilerde Osmanlı Devleti'nin aşağıdaki alanlardan hangisinde zarar gördüğünden bahsedilmektedir?

- A) Siyasi B) Sosyal
C) Kültürel D) Ekonomik

8. 20. yüzyıl başlarında yaşanan askerî başarısızlıklar, azınlık ayaklanmaları, toprak kayıpları ve ekonomik şartların ağırlaşması gibi gelişmeler; toplumsal barışın bozulmasına ve yönetime duyulan güvenin azalmasına yol açtı. Sınırların daralmasına rağmen kaybedilen topraklardan Müslüman halkın Anadolu'ya göç etmesiyle kalan sınırlar içinde nüfus yoğunluğu arttı. İstanbul, Edirne ve İzmir gibi şehirlerde göçlerle birlikte yaşanan nüfus artışı; konut, beslenme, sağlık, işsizlik ve güvenlik gibi sorunları da beraberinde getirdi. Bütün bu olumsuz gelişmeler sosyal dayanışmanın azalmasına, birlik ve beraberlik anlayışının zayıflamasına ortam hazırladı.

Parçadaki bilgilere bakılarak aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Toplumsal hayattaki bozulmaların kökeninde askerî başarısızlıklar yatmaktadır.
B) Savaşların kaybedilmesi halkın devlete olan bağlılığını perçinlemiştir.
C) Toprak kayıpları Anadolu'nun nüfusunun artmasında etkili olmuştur.
D) Ülkede yaşanan sorunlar geçmişten gelen birlikteliklere de zarar vermiştir.

Bilgi Hazinem

- Okul çağına gelen Mustafa'nın öğrenimine hangi okulda başlayacağı konusu ailede küçük bir tartışmaya neden oldu. Zübeyde Hanım Mustafa'nın mahalle mektebine gitmesini isterken, Ali Rıza Efendi yeni yöntemlerle eğitim almasını istiyordu. Mustafa, önce mahalle mektebinde okula başladı; kısa süre sonra da buradan alınarak Şemsi Efendi Okuluna gönderildi.
- Şemsi Efendi Mektebinde yeni öğretim metotları uygulanmakta, okuma ve yazmayı kolaylaştıracak araç ve gereçler kullanılmaktaydı. Modern eğitim yapan bu okul, Mustafa'nın fikri gelişimini olumlu etkiledi. Komşusu Kadri Bey'in askerî okula giden oğluna imrenerek Selânik Askerî Rüştiyesi sınavlarına girdi ve kazandı. Böylece üstün başarılarla dolu askerlik hayatı başlamış oldu. Selânik Askerî Rüştiyesinde matematik öğretmeni Yüzbaşı Mustafa Bey onunla yakından ilgilendi. Hatta isimlerinin aynı olmasından dolayı "Kemal" ismini ekledi. Manastır Askerî İdadisinde arkadaşı Ömer Naci sayesinde edebiyata ve hitabete ilgi duydu. Ayrıca bu okulda edebiyat öğretmeni Mehmet Asım Bey ona askerlikle ilgili derslere daha fazla ağırlık vermesini söyledi. Manastır Askerî İdadisinde tarih öğretmeni Kolağası Mehmet Tevfik Bey, Mustafa Kemal'de tarih bilinci uyandırdı.

- Mustafa Kemal Fransız İhtilali'nin etkilerinden, Balkanların karışık durumundan, Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu zor durumlardan da etkilenmiştir.
- Mustafa Kemal'in ilk görev yeri Şam 5.Ordu'dur. Mustafa Kemal tarih sahnesine ilk olarak 31 Mart Olayı ile çıkmıştır. Kurmay başkanlığını kendisinin yaptığı Hareket Ordusu ile İstanbul'daki isyanı bastırmıştır.
- Trablusgarp'ın İtalyanlar tarafından işgal edilmesi sonrası Osmanlı Devleti bölgeye yardım gönderemeyince Mustafa Kemal'in de içinde bulunduğu bazı gönüllü subaylar gizlice bölgeye gitmiş ve halkı İtalyanlara karşı teşkilatlandırmışlardır.
- Mustafa Kemal Balkan Savaşlarında görev almış ve burada araziye tanıma fırsatı bulmuştur. Burada edindiği tecrübeyi Çanakkale Savaşlarında kullanmıştır.

NOT

Osmanlı Devleti'nde Batı tarzı eğitim veren okullar, dinî eğitim veren medreseler, azınlık okulları ve yabancı okulların bir arada bulunması eğitim ve öğretimde birlik olmadığının kanıtıdır.

Mustafa Kemal'in Fikir Hayatında Etkili Olan Kişiler ve Dönemler

